

Pluralita postojů vůči režimu v 50. letech 20. století

Předpokladem k tomuto testu je absolvování lekce „Pluralita postojů vůči režimu v 50. letech 20. století“. Navrhovaný test vychází především z materiálů obsažených v lekci. V rámci jednotlivých úkolů mají žáci analyzovat několik filmových ukázek. Doporučujeme jednotlivá videa k těmto úlohám pustit žákům přes dataprojektor. Konkrétní bodové hodnocení jednotlivých úloh není uvedeno záměrně, namísto pevných kreditů jsou zařazena doporučení, jak je možné odpovědi hodnotit.

Úloha 1

Připomeňte si video 1 (*Učíme se od sovětských lidí, 1950*) a video 2 (*Ohlédnutí, 1968*). Rozhodněte na základě analýzy těchto filmových ukázek, zda jsou následující tvrzení vztahující se k nim pravdivá:

1. První ukázka deklaruje souhlas většiny obyvatelstva s nástupem komunistického režimu v roce 1948.	ANO	NE
2. První ukázka deklaruje zásadní rozdíl mezi rokem 1945, kdy bylo osvobozeno Československo, a rokem 1948, kdy se moci chopili komunisté.	ANO	NE
3. Druhá ukázka ilustruje souhlas části mladé generace s nastupujícím komunistickým režimem na začátku 50. let 20. století.	ANO	NE
4. V druhé ukázce vidíme následky represí obyvatel ČSR ze strany komunistického režimu.	ANO	NE

Komentář k úloze 1:

Tato úloha testuje porozumění filmovému obrazu, kontextové informace hrají při určení správné možnosti jen podružnou roli.

Hodnocení úlohy 1:

1. Ano
2. Ne
3. Ano
4. Ne

Jednoduchá úloha na začátku testu zvyšuje sebedůvěru žáků, a tím šanci na úspěch.

Úloha 2

Srovnajte video 3 (*Žert, 1968*) a video 4 (*Dovolená s Anďelem, 1952*). Které z videí podle vás spíše odpovídá současnému historickému poznání? Zdůvodněte své rozhodnutí na základě znalostí historických událostí. Do zdůvodnění napište alespoň 30 slov.

1. Pravdivé je spíše video 3, protože ...
2. Pravdivé je spíše video 4, protože ...
3. Obě videa můžeme považovat za pravdivá, protože ...
4. Ani jedno video nemůžeme považovat za pravdivé, protože ...

Zdůvodnění:

Komentář k úloze 2:

Tato úloha testuje schopnost používat relevantní argumenty a porozumění historickému kontextu.

Hodnocení úlohy 2:

Videa slouží v této úloze spíše jako evokace, správné odpovědi nenajde žák (tak jako v předchozí úloze) v jejich analýze, ale musí mít nějaké další znalosti. Předpokladem je, že jsou získány v rámci této lekce. Jedná se o interpretační úlohu, ve které mohou být při správném zdůvodnění všechny odpovědi relevantní. Hodnocení tak závisí na kvalitě použité argumentace. Při hodnocení této úlohy doporučujeme vyjít z těchto kritérií:

1. Je použitý argument korektní z hlediska historické vědy?
2. Souvisí použitý argument s obsahem videa?
3. Je použit jeden argument, nebo více argumentů?
4. Argumentuje žák věcně (na základě faktů nebo emocí)?

Doporučujeme tato kritéria dopředu zveřejnit. Tato úloha patří mezi ty, které mají výraznou přidanou hodnotu při společném rozboru, protože umožňuje porovnávat jednotlivé odpovědi. Žáci tak získávají zkušenost s tím, že jedna úloha může mít i více správných odpovědí, historie tedy není jen o jediné správné odpovědi.

Úloha 3a

Ve videu 5 (*Tichá bolest*, 1990) máme zachyceny příběhy dvou kapitánů Československé armády, nadporučíka Kopřivy (hraje ho V. Jandák) a otce vojáka Janka Kadavého (je přítomen pouze v Jankově vzpomínce). Co můžeme o těchto dvou důstojnících na základě informací z ukázky a našich znalostí minulosti říci? Na základě analýzy ukázky a vašich znalostí o minulosti rozhodněte, která možnost je nejpravděpodobnější.

1. Otec vojáka Janka bojoval v řadách britské RAF, ale padl do německého zajetí a byl nacisty jako vlastizrádce oběšen.
2. Otec vojáka Janka padl zřejmě za oběť politickým procesům na začátku 50. let.
3. Nadporučík Kopřiva byl zřejmě spolubojovník z jednotky Jankova otce a podobně jako on byl obětí politických čistek v 50. letech.

Myslím si to proto, že ...

Komentář k úloze 3a:

Tato úloha testuje především znalost historického kontextu. Žáci musí propojit závěry získané analýzou ukázky se svými faktografickými znalostmi.

Hodnocení úlohy 3a:

V kontextu situace je nejpravděpodobnější možnost B. Možnost A by sice byla teoreticky možná, ale nikoli v rámci této situace, závěrečná replika nadporučíka Kopřivy jasně odkazuje na to, že oba kapitáni byli postiženi stejnou mocí, ale zásadní roli v míře trestu hrál jejich třídní původ. Možnost C je vyloučena odlišným zařazením obou kapitánů. Zatímco Jankův otec byl stíhač, Kopřiva byl tankista.

Při určení kreditu za tuto odpověď doporučujeme kombinovat výběr správné odpovědi s dalšími faktory naznačenými v předchozí úloze.

Úloha 3b

Ve videu 5 (*Tichá bolest, 1990*) vidíme útržek dvou vojenských osudů - otce vojína Janka Kadavého a nadporučíka Kopřivy, který je Jankovým nadřízeným. Na základě svých znalostí minulosti rozhodněte, kdo jsou „oni“, kteří v této ukázce popravili Jankova otce:

1. Nacisté.
2. Komunisté.
3. Vojáci.
4. Soudci.

Myslím si to proto, že ...

Komentář k úloze 3b:

Také tato alternativní úloha testuje především znalost kontextu. Žáci prokazují v této úloze schopnost zasadit jednotlivý historický fakt do širších souvislostí.

Hodnocení úlohy 3b:

Podobně jako v předchozí úloze, také zde je myslitelná pouze jedna možnost: B. Identita „těch odpovědných“ vyplývá z kontextu rozhovoru o represích. Oba kapitáni byli postiženi komunistickým režimem. „Oni“ symbolizují režim, nikoli jeho konkrétní představitele a služebníky (třeba soudce). Také v tomto případě navrhuje hodnocení diferencovat a kromě určení správné odpovědi zhodnotit i kvalitu použité argumentace.

Úloha 3c

Ve videu 5 (*Tichá bolest, 1990*) vidíme útržek dvou vojenských osudů - otce vojína Janka Kadavého a nadporučíka Kopřivy, který je Jankovým nadřízeným. Na základě svých znalostí minulosti rozhodněte, co bylo nejspíše důvodem rozdílnosti těchto osudů:

1. Sociální původ obou vojáků.
2. To, že Kopřiva byl tankista a Kadavého otec stíhač.
3. To, že Kadavého otec bojoval ve válce.
4. To, že Kadavého otec sestřelil 11 německých stíhaček.

Komentář k úloze 3c:

Tato úloha je z trojice úloh vztahujících se k videu 5 nejnlehčí. Je zde přímá vazba mezi historickým kontextem a obsahem videa, znalost kontextu nemusí být velká.

Hodnocení úlohy 3c:

správná odpověď: A

Žáci rozhodují, která z replik Kopřivy je relevantní pro určení osudu Kadavého otce. Znalost kontextu sice nemusí být veliká, ale přesto je pro správný výběr otázky nutná. Alternativně může být i u této úlohy zařazeno zdůvodnění.

Úloha 4

Video 6 (Záznam z procesu H, 1950) a video 8 (Vracenky, 1990) tematizují politické procesy v 50. letech 20. století. Vyberte na základě těchto ukázek a dalších znalostí o těchto událostech možnost, která nejlépe vystihuje vnímání procesů ze strany veřejnosti.

1. Veřejnost sledovala tyto procesy velice pozorně.	ANO	NE
2. Část veřejnosti nepřijala oficiální vysvětlení a důvěryhodnost režimu tak utrpěla.	ANO	NE
3. Politické procesy vnímali lidé především v soukromí, na veřejnosti se procesy příliš netematizovaly.	ANO	NE

Komentář k úloze 4:

Úloha testuje schopnost analýzy audiovizuálního materiálu.

Hodnocení úlohy 4:

správné odpovědi:

1. Ano
2. Ano
3. Ne

Méně náročná úloha směřuje kna prověření analytických schopností žáků. Zároveň ale vytváří "můstek" k závěrečné šesté úloze. Tím, že opakujeme materiál, který mají žáci analyzovat, zvyšujeme pravděpodobnost jeho správného "čtení", a tedy i pravděpodobnost žákova úspěchu.

Úloha 5

Video 7 (Vracenky, 1990) ilustruje rozdílné postoje různých lidí vůči komunistickému režimu na počátku 50. let 20. století. Vidíme Vlastu, matku malého kluka z ukázky, která je členkou KSČ, a Fandu, jehož dědovi sebralo pole JZD. Určete historický kontext, který nejlépe vystihuje Fandou očekávaný příchod Američanů do Prahy. Správná je pouze jedna možnost.

1. Účast Američanů ve válce proti nacistickému Německu.
2. Americká snaha zapojit státy střední Evropy do paktu NATO.
3. Americko-sovětské soupeření v tzv. studené válce.
4. Antikomunistická politika amerického senátora Josepha McCarthyho.

Komentář k úloze 5:

Úloha testuje znalost historického kontextu, v tomto případě mezinárodních souvislostí zakladatelské fáze komunistického režimu. Také v tomto případě je znalost historického kontextu zásadní, samotná analýza filmové ukázky ke správnému zodpovězení nestačí.

Hodnocení úlohy 5:

správná možnost: C

Jedná se o jednodušší úlohu, která nezapouje příliš abstraktní myšlení (na rozdíl třeba od úloh 3a nebo 3b). Doporučujeme obtížnost úloh v rámci testu střídát.

Úloha 6

Jakou roli hrála média ve vnímání komunistického režimu? Prohlédněte si video 1 (Učíme se od sovětských lidí, 1950), video 6 (Proces H, 1950), video 7 a video 8 (obě Vracenky, 1990). Napište na dané téma nejméně 100 slov. Všimněte si těchto skutečností:

- doba, ve které ukázky vznikly
- žánr dobových ukázek
- jaká média v ukázkách „vystupují“
- jak lidé v ukázkách reagují na zprávy těchto médií (jak jsou média účinná)

Komentář k úloze 6:

Úloha testuje schopnost analyzovat audiovizuální materiál, porozumění historickému kontextu a schopnost historické syntézy.

Hodnocení úlohy 6:

Nejnáročnější úloha testu přichází na závěr. Všechny ukázky z této úlohy už žák nejméně jednou analyzoval, nyní se na ně podívá ještě jednou, novými očima. Při hodnocení úlohy využíváme kritérií nastavených v úloze 2, ale můžeme k nim přidat i některé další.

- Odlišili žáci dobové ukázky od pozdějších obrazů?
- Vyjádřili se žáci k žánru dobových ukázek?
- Identifikovali správně vysílání rádia v ukázce 7?
- Všímali si odlišnosti reakce posluchačů v soukromí a na veřejnosti v ukázce 7 a 8?

Závěrečné shrnutí

Test k lekci Pluralita postojů vůči režimu v 50. letech 20. století lustruje škálu toho, co lze hodnotit. Zamýšleli jsem ho jako model, který tuto škálu představí, nikoli primárně jako návod k použití (i když i takové využití je možné).

Testové úlohy navazují na otázky v rámci lekce, jsou ovšem náročnější. Zatímco otázky v rámci lekce směřovaly zpravidla k reflexi obrazu, která se pak stala východiskem ke skupinové práci a hromadné diskusi, úlohy v testu jsou složitější a směřují i ke znalostem faktografickým a konceptuálním. Pro úspěch v testu je nutné kombinovat analytické dovednosti a faktografické znalosti. Testové úlohy cílí na vyšší kognitivní znalosti i dovednosti, kredity za splnění úloh by tuto obtížnost měly zohlednit.